

Likums ķeksīša dēļ

Andis Sedlenieks

Iepriekšējās nedēļas nogalē Saeima otrajā lasījumā atbalstīja likumprojektu par vietējo pašvaldību referendumiem, kas noteiks šādu balsojumu ierosināšanas un norises kārtību. Lai likums stātos spēkā, tas vēl trešajā lasījumā jāizskata par tā virzību atbildīgajā Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā un attiecīgi ir nepieciešams vēl viens Saeimas balsojums.

Minētais likumprojekts, jāatgādina, ir aktuāls jau kopš 1997. gada, kad parādījās pirmās šādas iniciatīvas, un jo īpaši kopš 2009. gada, kad likumā «Par pašvaldībām» tika iekļauts pants, kas paredzēja pašvaldību tiesības «likumā noteiktajā kārtībā» rīkot referendumus. Vienīgā problēma, ka visu šo laiku nekāda likuma, kas noteiktu minēto kārtību, nebija (un vēl arī šobrīd nav), un attiecīgi nebija arī nekādu referendumu. Lai likuma parādīšanās beidzot nonāktu nosacītā rokas stiepiena attālumā, vajadzēja pāriet vairāk nekā desmit gadiem, kas vismaz netieši liecina par entuziasmu, ar kādu likumprojekts tika izstrādāts un virzīts.

Lai gan likumprojekts vēl var piedzīvot nebūtiskas izmaiņas trešajā lasījumā, tā pamatnostādnes ir skaidras un paliks nemainīgas. Likumprojekts paredz, ka saistošos (nevis konsultatīvos) referendumus varēs lemt jautājumus par pašvaldības attīstības stratēģiju, ierosinātajiem būvobjektiem un vēl arī domes atļaušanu (par šo jautājumu referendumu nevarēs rīkot referendumus par savu atļaušanu.

Par notikušiem referendumu savukārt tiks uzskatīti, ja tajos piedalīsies ne mazāk par trešdaļu visu balsotāju abos pirmajos jautājumos. Savukārt, kas attiecas uz domju atļaušanu, tad šeit formulējums ir gana interesants – referendums uz-

skatāms par notikušu un jautājums par atbalstītu, ja par domes atļaušanu nobalso vairākums balsotāju un vismaz divas trešdaļas no pēdējās vēlēšanu piedalījušos vēlēšanu skaita. Viss pārējais likumprojekta saturs ir tehniskas un birokrātiskas nianses.

Ir skaidrs, ka viss iepriekšminētais tapis lielās mokās un galvenokārt tādēļ, ka bezgalīgi atlikt šo likumu banāli nav iespējams. Rezultāts savukārt ir kompromisi, kuri, lai ko arī apgalvotu amatpersonas un entuziasti, ļauj domāt, ka pašvaldību referendumu nebūs necik bieža (bet drīzāk jau reta) parādība. Arī esošās domes var dzīvot mierīgi, jo savākt 30% visu vēlēšanu parakstu referenduma par to atļaušanu ierosināšanai situācijā, kad šīs domes ievēl no trešdaļas līdz pusei balsstiesīgo, ir misija, kas iespējama vienīgi gadījumos, ja tiek pieļauta kāda kosmisku

mērogu neizdarība, bet ar to domnieki tomēr kaut kā nenodarbojas. Par attīstības stratēģijām tikmēr vairākums vēlēšanu labi ja ir dzirdējuši, bet būvobjekti parasti interesē vien cilvēkus, kuru dzīvi tie var ietekmēt. Attiecīgi nekā neliecina, ka pašvaldībās varētu sākties kāda referendumu revolūcija.

Ja likumprojekta izstrādātāji tiešām vēlētos iedzīvotāju plašu iesaisti pašvaldību darbā, tad pirmkārt jau referendumos atļauto jautājumu lokam būtu jābūt ievērojami plašākam, bet iespējams balsot – tiešām vietējām. Lai, piemēram, par jautājumu, ko būvēt vai nebūvēt konkrētā pagastā, balsotu (un to arī varētu ierosināt) tieši šī pagasta iedzīvotāji. Šādā izpildījumā tie tiešām būtu vietējo pašvaldību referendumu, kamēr tagad likums ir galvenokārt formalitāte un pieņemts ķeksīša dēļ.

Uzspiež realizēt necilvēcīgu rīcību pret klientiem

Latvijas Tirgotāju asociācija uzskata, ka visi klienti, kas ir ielaidi tirdzniecības vietā pirms plkst. 19:00, drīkstētu pabeigt savu pirkumu izdarīšanu arī pēc 19:00.

No 21. oktobra, kā zināms, pārtikas veikali strādā tā sauktajā «sarkanajā režīmā», bet kases, īstenojot jauno nostāju, tiek vērtas ciet jau plkst. 18.55. Policija uzskata, ka pēc 19.00 vairs nedrīkst izsist čekus tiem, kas ienākuši veikalā līdz šim laikam. Daļa tirgotāju, piemēram,

Rimi Latvija, nu oficiāli ir spiesta ierobežot darba laiku, lai izvairītos no policijas sodiem. Notiekošais izraisa cilvēku dusmas, kuras viņi nepelnīti izgāž uz veikalu darbiniekiem.

Ministru kabineta rīkojuma 5.49.6. punkts paredz, ka klātienē darbu uzsāk ne agrāk kā plkst. 6.00 un beidz ne vēlāk kā plkst. 19:00. Atbilstoši noteiktajam regulējumam tirdzniecības vieta slēdz-

ma, iestājoties plkst. 19:00, un jaunu klientu ielaišana tirdzniecības vietā ir aizliegta.

Pircēji ir sašutuši par to, ka nevar paspēt nopirkt sev vajadzīgās preces, un tas rada papildu spriedzi šajā tā jau ārkārtīgi sarežģītajā situācijā. Valdības pašreizējie noteikumi, mūsuprāt, paredz necilvēcīgu attieksmi, kuru realizēt uzspiež tirgotājam. Būtu tomēr jāļauj veikaliem apkalpot līdz pēdējam klientam.

LTA bija vērsusies ar šo jautājumu un ierosinājumu pie Veselības ministrijas, bet tur diemžēl pagaidām neuzskata par vajadzīgu sarežģīto situāciju risināt. Tirgotājuprāt, cilvēciska attieksme rosinātu daudz lielāku izpratni par valdības ieviestajiem ierobežojumiem, taču tas, kas notiek pašlaik, dara pretējo – vēl vairāk spēcina vakcinācijas pretinieku un viņu atbalstītāju pulku.

Henriks Danusēvičs,
LTA prezidents

Par ilgtermiņa stabilitāti

Māra Rone

Ne reizi vien, vācot informāciju un rakstot par lauksaimniecības kooperatīviem, nācies dzirdēt, ka lauksaimnieku galvenais arguments, izvēloties pievienoties vienai vai otrai nozares kooperācijai, ir vēlme nodrošināt savai lauksaimnieciskajai ražošanai gan iespējami labāku produkcijas realizāciju, gan arī saņemt par to izdevīgāko iepirkuma cenu. Vienā vārdā to sauc par drošu *aizmuguri*. Apzinoties, ka jebkurā lauksaimniecības sfērā arvien pastāv dažādi riski kā nelabvēlīgu dabas apstākļu, tā arī kopējā tirgus un cenu svārstību dēļ, ilgtermiņā noteikti ieguvēji ir tie, kas nobalsojuši par kopdarbību. Mums labie piemēri nav tālu jāmeklē, jo tepat taču jau gadiem ilgi graudkopībā sekmīgi strādā un kopā ar saviem biedriem platiem soliem attīstībā dodas kooperatīvā sabiedrība «VAKS». Sākotnēji tās rindās iestājās tikai Vidzemes graudkopji, bet pēdējos gados

tiem pievienojušies Latgales un nu jau arī daļa Zemgales graudu audzētāji. Gadu gaitā, ieguldot prāvas investīcijas, «VAKS» radījis modernas ražošanas bāzes savās struktūrvienībās Valmierā, Matīšos, Gulbenē, Varakļānos un tagad arī Jelgavā. «VAKS» valdes priekšsēdētājs Indulis Jansons ne reizi vien sarunās ar «Liesmu» ir uzsvēris: «Mūsu kooperatīva graudkopji ir labākie Latvijā! Ja mēs kopā spējam nodrošināt vairāk nekā 10 procentus no visa Latvijas graudu kopējā ievākuma, tad tas tik tiešām ir vērtīgs spēks. Mūsu uzdevums, aizstāvēt savu biedru intereses, ir tikai to vairot.»

Lai iestātos par savējiem, 2020. gadā tika dibināta Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija (LLKA), kurā pašlaik apvienojušās 53 dažādu jomu lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības, kuras strādā savu biedru interesēs, samazinot to ražošanas izmaksas un radot labvēlīgu vidi savu biedru stabilitātei ilgtermiņā.

LLKA lauku attīstības speciāliste Sanita Putniņa šajās dienās medijus informējusi, ka Lauksaimniecības datu centra apkopotās ziņas vēsta par to, ka šā gada septembrī kā visaugstākās svaigpiena iepirkuma cenas maksātājas piena ražotājiem bijušas tieši atbilstīgās kooperatīvās sabiedrības, nodrošinot

Visas resursu izmaksas ir ievērojami pieaugušas.

0,31892 EUR/kg (bez PVN). Tas tikai lieku reizi apliecina, ka kooperācija piena ražotājiem ir visizdevīgākā saimnieciskās darbības forma, kuras rezultātā, apvienojoties daudziem piena ražotājiem un nodrošinot ievērojamu piena apjomu, ir iespējams iegūt visaugstāko vidējo piena cenu Latvijā. Valstī pašlaik darbojas jau vairāk nekā divdesmit atbilstīgās piena nozares kooperatīvās sabiedrības, kurās apvienojušies vairāk nekā 1600 piena ražotāji. Trim no piena kooperatīviem – «Straupe», «Viļāni» un «Dundaga» – ir arī pa-

šiem sava piena pārstrāde, kas arī ir viens no priekšnosacījumiem iespējami labākai piena iepirkuma cenai.

Kad «Liesma» sazinājās ar kooperatīvās sabiedrības «Piena loģistika» valdes priekšsēdētāju, Valmieras novada Mazsalacas pagasta z/s «Kūdras» saimnieku Agri Ludriksonu un viņam vai-

cāja, kā ar piena iepirkuma cenu viņa vadītajā uzņēmumā, atbilde patīkami pārsteidza: «Mūsu kooperācijas biedriem pašlaik bāzes cena par vienu iepirkto kilogramu ir 35 centi, kas ir vairāk nekā vidēji Latvijā. Tas nebūt nenāk viegli, īpaši jau tagad, kad redzam un katrs savā saimniecībā jūtam, kas notiek ar lauksaimnieciskajai ražošanai nepieciešamo resursu cenām: lopbarībai, degvielai, minerālmēsliem, elektrībai. Visas resursu izmaksas ir ievērojami pieaugušas. Un tomēr «Piena loģistika» arī šajā situācijā spēj saviem biedriem

maksāt tik labu piena iepirkuma bāzes cenu tādēļ, ka mums ir pašiem sava transporta loģistika un ka ar to tirgū spējam būt elastīgi. Tas nozīmē, ka kooperatīva biedru izslaukto pienu piegādājam tikai tiem pārstrādātājiem, kur par to arī pienācīgi samaksā. Pienu vedam uz vairākiem ražošanas uzņēmumiem gan Latvijā, gan Lietuvā, gan arī dažkārt Igaunijā.

Varbūt agrāk arī mūsu biedru vidū kādreiz gadījās pa *staigātājam* jeb pārgājējam pie cita piena iepirkšanas kooperatīva, kas tajā brīdī varbūt arī pasolīja itin vilinošus sadarbības piedāvājumus, taču pēdējā laikā mūsu biedru rindās ir vērojama stabilitāte. Mums ir 62 biedri ar augošu tendenci. Pavisam drīz mums pievienosies vēl viens piena lopkopis. Arvien sarunās ar zemniekiem uzsveru, ka tikai katram pašam piena ražotājam ir jāizvērtē sava saimniekošana ilgtermiņā un tās vārdā tad arī jāizvēlas tas piena pircējs, kurš nodrošina kā pastāvīgu piena iepirkšanu un regulāru samaksu, tā arī visaugstāko iespējamo svaigpiena iepirkuma cenu.»